

Indsatser for biodiversitet i privat skov kan stadig blive mere effektive

Hørings svar på udkast til Bekendtgørelse om tilskud til skov med biodiversitetsformål for 2020, j.nr. 20-0162-000005

En stærkt tiltrængt indsats som bør udvides

Det er stærkt tiltrængt med en aktiv indsats for biodiversiteten i de private skove. Denne tilskudsordning med mulighed for at opnå betaling for konkrete naturtiltag eller naturhensyn er et skridt på vejen. Se også gerne Skovrådets anbefalinger til miljø- og fødevareministrene om biodiversitet i produktionsskov, som er lige på trapperne.

Det er afgørende at alle tilgængelige virkemidler målrettes, så de leverer på den biodiversitetskrise vi står midt i, og mere konkret på Regeringens kommende biodiversitetspakke. Også inden den forventeligt præsenteres til efteråret, eftersom det er temmelig oplagt, at der blandt andet bliver fokus på gamle løvskove, som i vid udstrækning er i privat eje.

Ordningen her hjælper desuden skovejerne på vej mod certificering af deres skove. Et element med støtte til naturkortlægning og naturplaner kunne yderligere understøtte den effekt.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) vil gerne rose, at Landbrugsstyrelsen i temmelig vid udstrækning har justeret ordningen efter tidligere høringssvar fra og dialog med DN og andre grønne organisationer. Foreningen noterer dog, at 2020 er et mellemår inden et nyt landdistriktsprogram træder i kraft i 2021, og at der næste år sandsynligvis bliver mulighed for større ændringer for at øge biodiversitetsudbyttet yderligere. Herunder måske at prioritere projekter, hvor arealer med skov og lysåbne naturtyper kan fungere i en økologisk sammenhæng.

Til politikerne kan det fremføres, at der er behov for at tildele ordningen ekstra midler. Det er ikke tilfredsstillende, at der forventes 60 ansøgninger fra interesserede skovejere, men kun forventes at være midler til at imødekomme 20 af dem. De resterende 40 ansøgninger vedrører sandsynligvis allesammen naturmæssigt værdifulde skove.

Formål

Skov med biodiversitetsformål er jo et vidt begreb. Decideret urørt skov udlægges jo med støtte fra en anden (nationalt finansieret) tilskudsordning. Denne ordning fokuserer på en række tiltag, som vil medvirke til at bevare og fremme biodiversitet i skove, hvor der også kan foregå en træproduktion.

I den lille skala er der tale om funktionsopdeling, hvor gamle træer bevares til naturligt henfald eller dele af skoven gøres vådere. I øvrigt er der tale om funktionsintegration i form af ekstensiv skovdrift og i form af skovgræsning, som kan foregå samtidig med at træer vokser og kan fældes (bortset fra mulig konflikt i foryngelsesfaser). Det er i parentes bemærket dog også godt at tilskud til skovgræsning samt visse andre tiltag i denne ordning kan kombineres med tilskud til urørt skov efter den anden ordning.

Det sværeste begreb er nok den ekstensive skovdrift. Den defineres her desværre på en måde, som ikke er tilstrækkelig ekstensiv, dvs. effektiv, for de truede arter på trods af en række gode naturhensyn i driften. På en række områder lever kravene ikke engang op til dagens frivillige certificeringsordninger. Det kunne der rådes bod på ved at stille krav om at bevaring af gamle træer og en vis forbedring i retning af naturlig hydrologi, fx i forbindelse med foryngelse af et areal, skulle indgå i den ekstensive skovdrift. På samme måde som at ordningens krav til ekstensiv skovdrift også stilles i forbindelse med tilsagn om støtte til skovgræsning.

Det helt specifikke formål med ordningen er for øvrigt en anelse uklart, eftersom det formuleres forskelligt i stort set alle høringsmaterialets dokumenter.

Bekendtgørelsen siger: "projekter og aktiviteter, der fremmer eller bevarer biodiversiteten og sikrer og fremmer levesteder for truede skovtilknyttede arter." Vejledningen siger: "Det primære formål med tilskud til skov med biodiversitetsformål er at bidrage til, at sikre stabile levesteder for de arter, som er tilknyttet skov." Høringsbrevet siger: "Det overordnede formål med tilskudsordningen til skov med biodiversitetsformål er fortsat at sikre stabile levesteder for truede arter, som er tilknyttet skov".

Den bedste formulering er nok den i den erhvervsøkonomiske konsekvensvurdering: "Formålet med tilskud til skov med biodiversitetsformål er at sikre og fremme stabile levesteder for truede arter, der er tilknyttet skov."

Det er i hvert fald vigtigt, at fokus ligger på truede arter, fordi mangfoldigheden af alle de naturligt forekommende arter derved fremmes. Ordet "truede" bør derfor tilføjes vejledningens indledning.

Prioritering

I prioriteringen mellem ansøgningerne bør nuværende naturkvalitet i form af HNV-score eller et endnu bedre datagrundlag om arter og strukturer generelt veje tungere end hvorvidt bevoksningen er EU-skovnaturtype i et udpeget Natura 2000-område. Det ligger i Brandmandens lov, at områder med højst naturværdi først og fremmest skal bevares og understøttes med penge fra en ordning som denne, inden der sættes ind på øvrige arealer. Omkring 80 % af det samlede areal af EU-skovnaturtyper i Danmark ligger jo udenfor udpegede Natura 2000-områder. For at naturtyperne kan opnå gunstig bevaringsstatus er det også nødvendigt at fokusere udenfor Natura 2000. DN foreslår, at skovarealer med HNV-score over 8 hæves til prioritet 3 eller højere i stedet for som nu først prioritet 5 (bilag 7).

Specifikke kommentarer til bekendtgørelsen:

Bilag 2 - Krav til projekter og aktiviteter

Punkt A – Grundkrav

"Hovedtræarten på det enkelte projektareal skal være mindst 50 år gammel. Såfremt hovedtræarten på det enkelte projektareal er eg og bøg, skal den være mindst 100 år gammel." Bør genovervejes. God intention om at målrette pengene til gammel skov, men de biologiske værdier kan ligge i gamle træer eller i oprindelig skovbund selv om træerne i den nuværende primære bevoksning er relativt unge. Kravet kan risikere at sætte kæpper i hjulet for ellers oplagte projekter. Måske kan der indføres en undtagelse, hvis ansøger kan argumentere for nytten for truede arter. Muligvis er 100 år desuden i overkanten for bøg; overvej at sætte grænsen ved typisk alder for første foryngeshugst (80 år?), hvor der oplagt kan træffes beslutning om ekstensivering.

Punkt C - Krav til etablering af naturlige vandstandsforhold

Måske bør det påpeges, at de tekniske forundersøgelser blot skal vise udviklingen i grove træk? Egentlige hydrologiske ændringskortlægninger er vel temmelig krævende.

Punkt D - Krav til rydning af uønsket opvækst

"Rydning skal være af invasive arter, jf. bilag 4, der udgør en trussel mod Natura 2000-skovnaturtyper eller bevaringsværdige egekrat." Det er efter DN's mening for snævert både i geografi og arter. Fokus bør være på at sikre (potentielle) levesteder for truede arter. Det behov findes i mindst lige så høj grad udenfor de få tusinde hektar privat skov, som er skovnaturtype i et Natura 2000-område. Truslen kan desuden meget vel udgøres af ikke-invasive arter som bøg og rødgran, som for eksempel skygger gamle egetræer ihjel.

Punkt F - Krav til bevaring af træer til naturligt henfald

"Højest 50 % af træerne på et ansøgt areal må stå i de yderste 20 m af skoven (skovbryn)." Der menes vel blot ydre skovbryn? Begrænsningen er nok lavet for at undgå overlap med ydre skovbryn af løvtræer, der (som lægivende biotop) er beskyttet af skovloven.

"For Natura 2000-arealer skal træerne være hovedtræer for skovnaturtypen, jf. bilag 5." Dette er (stadig) stærkt problematisk. De træer, som ordningen betaler for at bevare til naturligt forfald bør kunne være alle de naturligt forekommende træarter i skovnaturtyperne, som der gives eksempler på i bilag 6. Det er langt mere interessant at bevare træer med mange mikrohabitater og gerne fra underrepræsenterede naturligt forekommende træarter end blot at have gamle bøge i en bøgeskov. Andre træarter er gennem tiden systematisk taget ud, og arterne knyttet til dem er derfor særligt trængte.

Bilag 3 - Yderligere forpligtelser for aktiviteter

Forpligtelser ved ekstensiv skovdrift, Krav til vedligeholdelse

"For arealer med Natura 2000-skovnaturtyper skal det dominerende kronedække af de karakteristiske træarter for skovnaturtypen, jf. bilag 5, bevares, når der fældes træer."

I vejledningens bilag 1 punkt D er det blevet til: "For arealer med Natura 2000-skovnaturtyper skal de karakteristiske træarter for skovnaturtypen fremmes på bekostning af øvrige træarter, når der fældes træer." Vejledningen bør rettes. Som for træerne til naturligt forfald er det vigtigt for biodiversiteten at bevare træer med mange mikrohabitater og fremme en mangfoldighed af alle de naturligt hjemmehørende træarter og buske for skovtypen. En sådan formulering kan tilføjes bilagets krav til ekstensiv skovdrift. De danske skove, selv dem med højest naturværdi, er generelt blevet temmelig ensrettede gennem tiden, og bøgeskove indeholder fx langt større andel bøgetræer end naturligt.

Her bør der desuden stilles krav om bevaring af gamle træer og en vis forbedring i retning af naturlig hydrologi, fx i forbindelse med foryngelse af et areal.

Bilag 7 - Pointsystem til brug for prioritering af ansøgninger

Skov med HNV-score over 8 bør prioriteres langt højere. Fx på plads tre, som giver 4 point. Dermed styres efter konkret biodiversitetsværdi i stedet for blot kortlægningen som skovnaturtype uanset tilstandsklasse, oven i købet på mindre end 50 % af arealet.

NB: Langt det meste areal med skovnaturtype (80 %?) ligger jo udenfor de (få) udpegede Natura 2000-områder.

Vejledning til bekendtgørelsen

Punkt 4.6 - Særlig indsats for arter som er beskyttet efter EU's naturbeskyttelsesdirektiver

"Du kan søge om tilskud til indsatser for Bilag IV arter¹ både i og udenfor Natura 2000-områder, baseret på udtalelser fra relevante myndigheder." Dette kan afskrække en del ansøgere fordi det er så snævert gengivet. Formuleringen i bekendtgørelsen er "Arternes tilstedeværelse

på det ansøgte areal skal kunne dokumenteres med eksempelvis udpegningsgrundlaget for et Natura 2000 område, udtalelse fra en kommune, organisation eller andre med kvalificeret kendskab til arternes levesteder.”

Vejledningens bilag 1

”Det er en betingelse for tilskuddet, at det indberettede vandspejl er tinglyst”. Her vil DN blot påpege, at naturlig vandstand jo ofte fluktuerer. Det er naturligvis godt at tinglyse indsatsen, således at dræn eller grøfter ikke genetableres, men vandstanden kan ændre sig naturligt over året, fra år til år og på længere sigt.